

JĘZYK POLSKI – KLASA III GIMNAZJUM UMIEJĘTNOŚCI

	Na poziomie podstawowym uczeń:	Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:
SŁUCHANIE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kulturalnie i uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i kolegów, również podczas pracy w grupach ➤ Wyraża prośbę o powtórzenie lub uzupełnienie ➤ Określa tematykę wysłuchanego utworu ➤ Selekcjonuje informacje w wysłuchanym tekście ➤ Odróżnia tekst informacyjny od perswazyjnego ➤ Określa intencje nadawcy, dostrzega w głosie mówiącego smutek, radość, kpinę, ironię ➤ Wyciąga wnioski i uogólnia na podstawie wysłuchanego wywiadu ➤ Dostrzega językowe i pozajęzykowe środki perswazyjne; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Słucha z jednoczesnym sporządzaniem notatek ➤ Analizuje cudze wypowiedzi pod względem logicznym ➤ Wskazuje środki językowe typowe dla przemówienia ➤ Ocenia przemówienie według samodzielnie opracowanych kryteriów ➤ Przeprowadza wywiad – reaguje na wypowiedzi rozmówcy
CZYTANIE I ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Płynnie czyta teksty współczesne, przestrzega zasad interpunkcji, prawidłowego akcentowania i intonacji ➤ Podejmuje próby interpretacji głosowej tekstu ➤ Odczytuje tekst na poziomie dosłownym ➤ Wybiera z tekstu najważniejsze informacje ➤ Wskazuje związki czasowe i przyczynowo-skutkowe między wydarzeniami ➤ Określa adresata, funkcje tekstu i intencje nadawcy ➤ Określa funkcje akapitów ➤ Wyjaśnia tytuł tekstu ➤ Wyjaśnia psychologiczne motywy postępowania bohaterów ➤ Dostrzega złożoność natury ludzkiej, wskazuje 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Płynnie czyta teksty dawne, uwzględnia przerzutnie ➤ Interpretuje głosowo tekst ➤ Analizuje tekst na poziomie dosłownym i symbolicznym ➤ Ocenia wartości informacyjne tekstu ➤ Dostrzega aluzję literacką ➤ Wskazuje w tekście ironię ➤ Wartościuje zachowania i postawy, a nie bohaterów ➤ Precyzyjnie i trafnie określa temat testu

	<p>ogólnie aprobowane wartości (przyjaźń, wierność, patriotyzm)</p> <p>W utworach lirycznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Zna cechy liryki jako rodzaju literackiego ➤ Odróżnia osobę mówiącą w wierszu od autora ➤ Określa funkcje epitetów, porównań, przenośni i wyrazów dźwiękonaśladowczych w utworze ➤ Wskazuje w tekście uosobienia, ożywienia, apostrofy, pytania retoryczne ➤ Określa nastrój utworu, wyodrębnia obrazy poetyckie ➤ Wyjaśnia znaczenie symboli i alegorii ➤ Wskazuje średniówkę w wierszu sylabicznym ➤ Rozpoznaje cechy gatunkowe psalmu, pieśni, trenu i hymnu ➤ Nazywa układy rymów <p>W utworach epickich:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Wskazuje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze (fabuła, akcja, wątek, motyw) ➤ Odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości ➤ Posługuje się terminami <i>realizm i fantastyka</i> ➤ Uzasadnia przynależność gatunkową przykładowej noweli, opowiadania i powieści ➤ Rozróżnia narrację pierwszo- i trzeciosobową ➤ Wskazuje w tekście epickim fragmenty opowiadania i opisu ➤ Dostrzega w utworze cechy gatunkowe bajki; uzasadnia przynależność tekstu do literatury dydaktycznej 	<p>W utworach lirycznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Posługuje się terminem „sonet” i wskazuje w utworze lirycznym cechy typowe dla sonetu ➤ Rozpoznaje lirykę pośrednią i bezpośrednią ➤ Wskazuje peryfrazy w utworach poetyckich ➤ Posługuje się terminami <i>wiersz stroficzny i ciągły, wiersz bezrymowy, wiersz wolny</i> ➤ Zauważa w tekście szyk przestawny ➤ Wskazuje porównania homeryckie ➤ Omawia związek treści dzieła z okolicznościami jego powstania i biografią autora <p>W utworach epickich:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Wskazuje cechy gatunkowe legendy, podania, przypowieści ➤ Rozróżnia epikę współczesną, historyczną i fantastyczną ➤ Rozróżnia cechy literatury faktu, powieści autobiograficznej i historycznej ➤ Odszukuje w utworze wątek główny i wątki poboczne ➤ Posługuje się terminem <i>inwokacja</i> ➤ Uzasadnia obecność narratora wszechwiedzącego w utworze ➤ Omawia budowę noweli ze szczególnym uwzględnieniem punktu kulminacyjnego i penty
--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wskazuje elementy typowe dla różnych rodzajów literackich w balladzie ➤ Odróżnia dziennik od pamiętnika ➤ Wskazuje w tekście charakterystykę pośrednią i bezpośrednią <p>W utworach dramatycznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego ➤ Posługuje się terminami <i>tragedia, komedia, tekst główny, tekst poboczny (didaskalia), dialog, monolog</i> <p>Odbiór innych tekstów kultury:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Korzysta z encyklopedii i słowników ➤ Posługuje się spisem treści, indeksem, przypisami ➤ Wyszukuje informacje w tekście popularnonaukowym oraz prawnym ➤ Wskazuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie prasowej ➤ Posługuje się terminami <i>adaptacja filmowa i teatralna</i> ➤ Dostrzega funkcje pozajęzykowych środków wyrazu w sztuce filmowej i teatralnej (muzyka, mimika, ruch) ➤ Określa rolę reżysera, aktora, scenografa charakteryzatora w procesie powstawania filmu lub przedstawienia teatralnego ➤ Wykrywa związki między dziełem literackim a plastycznym 	<p>W utworach dramatycznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Omawia budowę dramatu ➤ Określa motywację działań bohaterów ➤ Określa funkcję tekstu pobocznego, porównuje dramaty antyczny i współczesny <p>Odbiór innych tekstów kultury:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Korzysta ze słowników ➤ Wyjaśnia najczęstsze skróty językowe ➤ Wyszukuje w słowniku języka polskiego wzór odmiany rzeczowników ➤ Posługuje się bibliografią ➤ Wskazuje cechy charakterystyczne dla reportażu ➤ Dostrzega cechy swoiste dla komiksu
--	--	--

<p>MÓWIENIE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Płynnie mówi na temat z zachowaniem spójności i logicznego uporządkowania treści ➤ Układa wypowiedź o trójdzielnej kompozycji ➤ Unika zbędnych powtórzeń wyrazowych ➤ Dbą o poprawność gramatyczną wypowiedzi ➤ Wyraźnie i poprawnie wymawia wyrazy ➤ Właściwie stosuje akcent wyrazowy i zdaniowy ➤ Uzasadnia własne zdanie za pomocą rzeczowych argumentów ➤ Dobiera środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi – używa zwrotów grzecznościowych, posługuje się językiem literackim i potocznym, gwarą uczniowską ➤ Uczestniczy w dyskusji zgodnie z zasadami kultury ➤ Opisuje wygląd postaci, krajobrazu, przedmiotu, sytuacji ➤ Posługuje się przymiotnikami i wyrażeniami nazywającymi stosunki przestrzenne ➤ Opowiada treść utworu jednowątkowego i wielowątkowego ➤ Używa wyrazów dynamizujących tekst ➤ Ustnie streszcza tekst literacki i popularnonaukowy według wcześniej przygotowanego planu ➤ Ustnie charakteryzuje postacie fikcyjne; ocenia postawy a nie bohaterów ➤ Mówi o uczuciach swoich i bohaterów literackich ➤ Wystrzega się brutalności słownej, kłamstwa i manipulacji (przemilczania i przekręcania faktów); dostrzega te zjawiska w wypowiedziach i reaguje na nie 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Moduluje głos w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego sensu ➤ Porządkuje argumenty według ich ważności ➤ Wygłasza przemówienia według zapisanego wcześniej planu; posługuje się figurami retorycznymi ➤ Formułuje podsumowanie wyników dyskusji ➤ Wygłasza opisy spełniające różne funkcje ➤ Świadomie posługuje się informacją i komentarzem ➤ Wzbogaca opowiadanie opisem ➤ Streszcza tekst publicystyczny ➤ Charakteryzuje dynamiczną postać fikcyjną, układa charakterystykę porównawczą ➤ Nagrywa wywiad z osobą rzeczywistą według przygotowanego wcześniej planu ➤ Prawidłowo wprowadza cytaty do charakterystyki, opowiadania, przemówienia ➤ Wygłasza fragmenty prozy ➤ Uwzględnia zawartość merytoryczną wypowiedzi i jej poprawność językową oraz artykulacyjną
------------------------	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wygłasza teksty poetyckie z uwzględnieniem zasad interpunkcji, we właściwym tempie i z odpowiednią intonacją ➤ Prawidłowo stosuje pauzy w tekście zawierającym przerzutnie ➤ Kulturalnie i życzliwie omawia recytacje i wypowiedzi kolegów 	
PISANIE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sporządza plan dłuższych form wypowiedzi ➤ Redaguje teksty zgodne z tematem, o logicznym układzie treści i przejrzystej kompozycji ➤ Celowo stosuje akapity ➤ Unika powtarzania wyrazów i konstrukcji gramatycznych ➤ Świadomie stosuje wskaźniki zespolenia ➤ Wykazuje dbałość o estetykę zapisu, poprawność ortograficzną i interpunkcyjną ➤ Układa tekst, który zawiera prośbę i przeprosiny ➤ Uzasadnia własne zdanie ➤ Redaguje opis postaci, krajobrazu, dzieła malarskiego ➤ Świadomie stosuje przymiotniki i słownictwo nazywające stosunki przestrzenne ➤ Redaguje opowiadanie odtwórcze ➤ Przedstawia wydarzenia z punktu widzenia różnych bohaterów (świadka, uczestnika wydarzeń) ➤ Redaguje opowiadanie twórcze, wprowadza dialog do tekstu ➤ Stosuje narrację pierwszo- i trzecioosobową ➤ Redaguje rozprawkę dowodzącą podaną tezę ➤ Układa tekst o trójdzielnej kompozycji na tematy bliskie uczniom 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Układa tekst reklamowy, informację i komentarz ➤ Układa tekst o charakterze ironicznym, stosuje puentę ➤ Redaguje opis wzbogacony o elementy interpretacji ➤ Wprowadza do opowiadania elementy charakterystyki pośredniej ➤ Podejmuje próby indywidualizacji języka bohaterów ➤ Redaguje rozprawkę poruszającą tematy związane z historią, filozofią, sztuką ➤ Charakteryzuje zbiorowość ➤ Redaguje list prywatny i oficjalny ➤ Podejmuje próby stylizacji języka listu na język dawnych epok; uwzględnia realia epoki ➤ Wprowadza do listu elementy opisu, charakterystyki, opisu przeżyć ➤ Redaguje kartkę z dziennika i pamiętnika z elementami opisu przeżyć i charakterystyki ➤ Redaguje do gazetki szkolnej recenzję z dominującą częścią krytyczną ➤ Redaguje reportaż na podstawie sytuacji z życia klasy, szkoły rodziny ➤ Sporządza opis bibliograficzny artykułu z czasopisma, także w formie przypisu ➤ Zapisuje wywiad z osobą rzeczywistą i fikcyjną ➤ Rozumie cel autoryzowania wywiadów ➤ Redaguje sprawozdanie z zawodów sportowych

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Redaguje charakterystykę postaci rzeczywistej i fikcyjnej ➤ Redaguje list prywatny na podstawie lektury i sytuacji z życia ➤ Redaguje kartki z dziennika i pamiętnika ➤ Próbuje wzbogacać tekst opisem przeżyć ➤ Gromadzi słownictwo oceniające oraz wyrazy modalne, czyli precyzujące stosunek piszącego do wyrażanych treści ➤ Redaguje notatki w postaci tekstu ciągłego, wykresu, tabeli, mapy pamięci, planu ➤ Pisze sprawozdanie z wycieczki klasowej ➤ Przekształca dialog na zwięzłą relację z dialogu ➤ Redaguje streszczenie krótkiego tekstu literackiego i popularnonaukowego na podstawie sporządzonego wcześniej planu ➤ Redaguje zaproszenia, ogłoszenia, instrukcje 	<p>z zastosowaniem typowych dla tego rodzaju relacji środków językowych</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Redaguje streszczenie tekstu literackiego o chronologicznym układzie wydarzeń i dłuższego tekstu popularnonaukowego ➤ Redaguje przemówienie na tematy związane z życiem i lekturą ➤ Świadomie stosuje figury retoryczne ➤ Redaguje dedykację, regulamin, podanie, życiorys i CV ➤ Przekształca podanie napisane stylem potocznym na tekst napisany stylem urzędowym ➤ Parafrazuje teksty znanych twórców
<p>ŚWIADOMOŚĆ JEZYKOWA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rozpoznaje mowę zależną i niezależną ➤ Przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie ➤ Zna pojęcie neologizmu ➤ Rozpoznaje zdania złożone ➤ Odmienia nazwy miejscowości i nazwiska osób ➤ Tworzy synonimy, antonimy i homonimy 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Stosuje poprawną interpunkcję w mowie zależnej i niezależnej ➤ Zna rodzaje neologizmów ➤ Sporządza wykres zdania wielokrotnie złożonego i dokonuje opisu ➤ Poprawnie odmienia nazwy miejscowości i potrafi wyjaśnić w jaki sposób zostały utworzone ➤ Potrafi wyjaśnić, dlaczego podane wyrazy są homonimami